

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM OKTATÁSI VONZÁSKÖRZETÉNEK ÉRTÉKELÉSE A FÖLDRAJZI ÉS FÖLDTUDOMÁNYI KÉPZÉS PÉLDÁJÁN

KOVÁCS FERENC – SIPOS GYÖRGY – MEZŐSI GÁBOR – MUCSI LÁSZLÓ

THE SPATIAL DISTRIBUTION OF APPLICANTS FOR GEOGRAPHY
AND EARTH SCIENCES STUDIES AT THE UNIVERSITY OF SZEGED

Abstract

The recent restructuring of higher education in harmony with European expectations have resulted in fundamental changes of university management and administration. On an intensifying market and at a decreasing number of applicants it is a well understood interest of each institution to ensure the necessary number of students for future safe operation. What can be done by geography to support decision making in terms of developing an efficient marketing strategy and sustaining application numbers? By considering the difficulties mentioned above, the only strategy to maintain professional education, i.e. to launch semesters with adequate number of students, is to reach and inform directly the circle of potential applicants. The primary aim therefore is to allocate those high schools from the total 500, situated in 300 settlements of Hungary, where the greatest interest can be expected in terms of our courses. The selection of high schools was based on the spatial and temporal analysis of the applications submitted from all over the country to the courses offered by the Institution of Geography and Earth Sciences at the University of Szeged. The results of the present research can readily contribute to attract the necessary number of students to geography and earth sciences and to develop sound fundaments for future professional education. In its topic and methodology this paper is a continuation of a previous research covering a shorter period of time and with a more limited database (KOVÁCS et al. 2010).

Keywords: higher education, marketing optimization, geoinformatics

Bevezetés

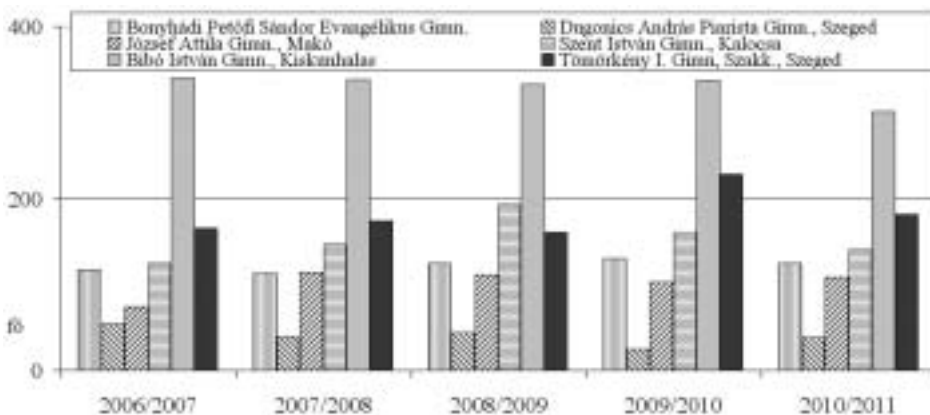
Az Európai Unió szemléletnek megfelelő felsőoktatási szerkezet bevezetése alapvető változásokat eredményezett a főiskolák, egyetemek irányításában, gazdálkodásában. A bolognai rendszerű képzés 2006-os általános indítása óta a természettudományi képzési területen folyamatosan nőtt a felvehető létszám, az államilag támogatott hallgatói létszám is növekedett; ebből következően a tömegképzés általánossá vált. Az alapvető változások természetesen érintették a tényleges oktatást, ahol a korábban megszokottaktól eltérő alap- és mesterképzési tantervek kidolgozása, bevezetése volt a feladat (MEZŐSI G. 2004), illetve érintették azt a felvételizőket vonzó marketing jellegű tevékenységet, amely már az ezt megelőző években is megjelent, sőt kezdett kiéleződni az egyes intézmények között. Ez a folyamat a földrajz és földtudományi szakok terén az egyetemek szempontjából tekintve sikeres volt, jóllehet nagyon fontos kérdések nem oldódtak meg, vagy még ma sem a bolognai átalakítás szelleme szerint folynak. A modulrendszer alkalmazásának hiánya miatt alig van igazi mobilitás, míg a kimeneti szabályozások elmaradása révén lényegében először megmondjuk, mit tanítunk, és utána magyarázzuk meg, hogy miért. A munkaadók hiányos bevonása esetén nem biztos, hogy a bevált szakmai ismeretek nyújtása a piacot érdekli. De megemlíthető még az intézményi és a nemzetközi kooperáció hiánya, illetve a keretek merevsége is (BÓKAY A. et al. 2010).

Jellemzők lettek az egyre több fórumon megnyilvánuló reklámhadjáratok. A fiatalokat leghatékonyabban megszólító internetes reklámok mellett egyre többször találkozhatunk az országos és helyi heti-, napilapokban, óriásplakátokon, tömegközlekedési járműveken

látható hirdetésekkel. Felsőoktatási intézmények olyan ajándékozási akciókkal próbálják az érdeklődő hallgatók figyelmét magukra terelni, ami néhány évvel ezelőtt még elképzelhetetlen volt. A versenyhelyzetet fokozza, hogy a kormány 2012-től csökkenti az államilag támogatott felsőoktatási férőhelyeket, a korábbi 53 000 helyett csak mintegy 30 000 diák képzését fizeti az állam. A részösztöndíjasként felvehető hallgatókkal együtt ugyan növekedni látszik a képzési területre felvehető hallgatók létszáma, de nagy a bizonytalanság azt illetően, hogy ilyen finanszírozási formát egyáltalán hányan választanak.

A piaci szemlélet megnyilvánulásának fokozódása az egyetemeknek, szakoknak nyújtott állami támogatási rendszer ismeretében természetesnek vehető. Minden felsőoktatási intézmény jól felfogott érdeke, hogy biztosítsa a működéséhez szükséges hallgatói létszámot, mivel immár több mint egy évtizede az anyagi támogatás egyik fő tényezője ennek a létszámnak a nagysága. Az igény kétoldalú, hiszen egyrészt az intézmény szeretné, ha az érdeklődők őt találnák meg és részesítenék előnyben, másrészt maga a felvételiző is szeretné megtalálni a számára legmegfelelőbb helyszínt, szakot. Az érdeklődők, felvételizők elérésére, megszólítására országos szinten a minden évben megjelenő felsőoktatási felvételi tájékoztatóban, illetve a különböző felsőoktatási kiállításokon (pl. Educatio) van leginkább mód. Helyi szinten maga az intézmény, esetünkben a Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kara (SZTE TTIK) küld az iskolákba információs kiadványokat, illetve szervez évről-évre úgynevezett beiskolázási körutakat, ahol a középiskolákban az induló szakokról személyesen is tájékoztatják a potenciális jelentkezőket.

A jövőt illetően a helyzetet több olyan tényező is nehezíti, amelyek miatt a jelentkezők száma évről évre kevesebb lehet. Elég utalni az ismert demográfiai folyamatra, a csökkenő népességre, amely természetesen érinti az egyetemek számára fontos korosztályt is: a 18 évesek létszáma a 2000. évi 120–125 ezerrel 2015-re valószínűleg 93–95 ezerre csökken. De ide sorolhatók a lakosság terheit fokozó gazdasági nehézségek, ami miatt sok család nem tudja a tanítási költségeket előteremteni, továbbá az egyes tantárgyakat (pl. a földrajzt) érintő szűkülő középiskolai órakeret is (FARSANG A. 2011). A közelmúltra vonatkozó érettségi adatok szerencsére egyelőre nem mutatják a potenciális jelentkezők számának csökkenését (1. ábra). A felsoroltakból egy-egy problémára talán találhatunk megoldást (FARSANG A. 2011), de a felsőoktatásban a jövőben valószínűleg évről évre kevesebb érdeklődőből lehet hallgató.

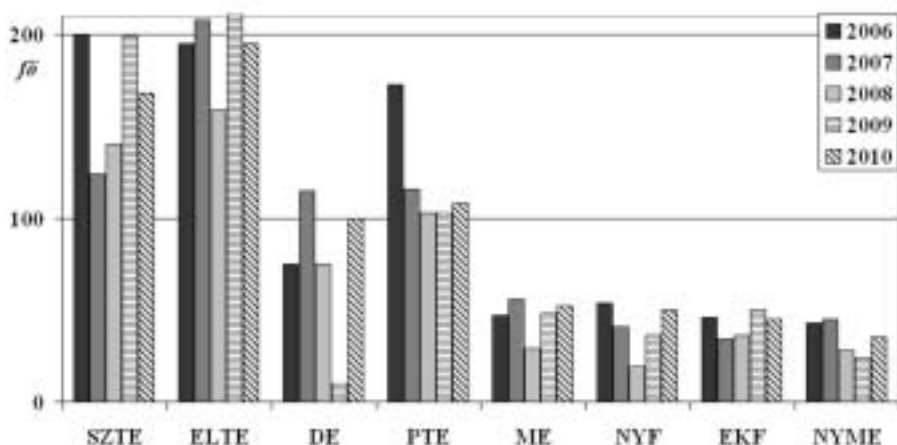

1. ábra Érettségizők számának alakulása néhány, elsősorban az SZTE TTIK-ra felvételizők középiskoláiban (adatforrás: középiskolai közlések)

Figure 1 Number of graduates at high schools where applicants chose mostly the courses offered by the University of Szeged (source: high school databases)

Az új alapszakok szakmai hátterét a hallgatók szabadabb ismeretszerzési folyamata, a könnyebb átjárhatóság, a mobilitási készség növelése és mindenekelőtt a munkaerőpiacon is hasznosítható szakismeret elsajátítása jelentette. Egy szakmai képzés fenntartásához, vagyis a megfelelő létszámú évfolyamok indításához – felismerve a jelenlegi és a jövőben várható nehézségeket – érdemes a hallgatók „elé menni”, felkeresni és tájékoztatni őket. Feladatunk egyrészt az, hogy a Magyarország körülbelül 300 településén működő több mint félezer középiskola közül megtaláljuk azokat, ahol a legnagyobb érdeklődés mutatkozik az általunk adható információk iránt, másrészt hogy újabb potenciális felvételizőket oktató, tehát további lehetőségeket rejtő középiskolákat keressünk. Az adott szakok megismertetésének hatékonyabbá tételéhez, a felvételekhez kötődő marketingtevékenység támogatásához szükségünk van térbeli – vagy akár időbeli – elemzésekre, aminek több szempontból is leghatékonyabb módszertanát a térinformatika kínálja (MUCSI L. 2006). Ilyen vizsgálatokkal támogatható az SZTE földrajz és a földtudományi szakjainak hallgatói utánpótlása, megalapozható a Földrajzi és Földtani Tanszékcsoport oktatási bázisa. A tanulmány célja, hogy az elmúlt 6 év felvételi adatai alapján megtalálja a szakok szempontjából jelenleg eredményes és a potenciálisan eredményes intézményeket, illetve támogatjon a beiskolázásra vonatkozó jövőbeni tervezésnek. Esettanulmányként bármely egyetem, kar, vagy szak esetében alkalmazható.

A földrajz és a földtudomány szakokra történő jelentkezések sok esetben a tudományegyetemek dominanciáját mutatják, hiszen az ott megszerezhető diploma értéke mellett csábító a szakok és szakirányok sokoldalúsága, illetve az, hogy az alapképzést (BSc) folytatni lehet a mesterképzés (MSc) keretében (2. ábra). A földrajz alapszakra jelentkezők 3/4-e Szegeden, Budapesten, Debrecenben vagy Pécsen tanulna; bár megfigyelhetők kisebb-nagyobb eltérések, összességében valamennyi felsorolt intézmény iránt érdeklődnek a középiskolások, különösen az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) és az SZTE iránt. Az összes jelentkezőt tekintve – hasonlóképpen az 1. ábrán bemutatott jelenséghez – a közel-múlt nehezítő körülményei ellenére egyelőre nem tapasztalható jellemző létszámváltozás.

2. ábra Földrajz alapszakra első helyen jelentkezők száma 2006–2010 között a különböző egyetemeken, főiskolákon (www.felvi.hu). Magyarázat: SZTE – Szegedi Tudományegyetem; ELTE – Eötvös Loránd Tudományegyetem; DE – Debreceni Egyetem; PTE – Pécsi Tudományegyetem; ME – Miskolci Egyetem; NYF – Nyíregyházi Főiskola; EKF – Eszterházy Károly Főiskola; NYME – Nyugat-magyarországi Egyetem

Figure 2 The number of applicants at relevant universities and colleges, marking geography BSc at the given institutions in the first place during their application (2006–2010; www.felvi.hu). Explanation: SZTE – University of Szeged; ELTE – Eötvös Loránd University; DE – University of Debrecen; PTE – University of Pécs; ME – University of Miskolc; NYF – College of Nyíregyháza; EKF – Eszterházy Károly College; NYME – University of West Hungary

A *Felvi* statisztikai adatsorain (www.felvi.hu) kívül kistérségi részletességgel készíthetők interaktív térinformatikai feldolgozások a *VÁTI TeIR* adatbázisában (<https://teir.vati.hu>) is. Ezekből kiderül ugyan, hogy hová mennyien jelentkeztek és mennyien kerültek be, de az eredmények elsősorban számadatokon alapulnak. Célunk eléréséhez részletesebb tér- és időbeli elemzésre van szükségünk; városokra, sőt középiskolákra bontva kell bemutatni és értékelni, hogy a TTIK földrajz, illetve földtudomány alapszakjainak nappali tagozataira jelentkező és felvett hallgatók az ország mely pontjáról érkeztek az egyetemre. Csak így tudunk a tervezésben segíteni. Az SZTE TTIK adatbázisból kiindulva a feladatot térinformatikai környezetben oldottuk meg a 2006–2011 közötti időszakra és magyarországi oktatási intézményekre vonatkozóan (a határon túli középiskolák egyelőre nem szerepelnek a vizsgálatban). Bár a felvett hallgatókhoz kötődő információk az értékeesebbek, fontosak a jelentkezőkre vonatkozó megállapítások is; ezt a 2006., 2007. és 2009. évek adatai alapján végeztük el.

Jelenlegi tanulmányunk a szerzők által a 2010. évi debreceni térinformatikai konferencián már bemutatott rövidebb előadásanyagnak a folytatása (KOVÁCS F. et al. 2010), amely a korábbiánál jóval nagyobb adatbázisra és hosszabb időtartamra készült el.

A Szegedi Tudományegyetemre földrajz és földtudomány szakra felvételizők térbeli-statisztikai elemzése

Mely településekről jelentkeznek Szegedre?

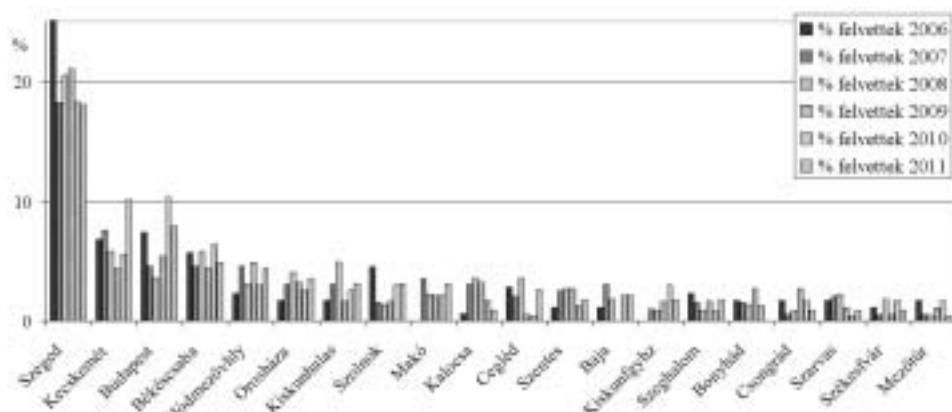
Valamennyi érdeklődő középiskolai hallgatót figyelembe véve (tehát nem csak az első helyen jelentkezőket) a szóba jöhető városok negyedéből-ötödéből jelentkezik a hallgatók 2/3-a. Az Oktatásért Felelős Államtitkárság adatbázisa, az ún. OM kód szerint 264 településen vannak középiskolák, középiskolai központok bejegyezve, ugyanakkor az SZTE földrajz és földtudományi szakjaira az elmúlt 6 évben 115 településről érkeztek hallgatók. Az 1. táblázatban felsorolt városokból, illetve a megadott számú középiskolából érkezik a hallgatók 50-60%-a.

1. táblázat – Table 1.

A városok sorrendje a felvett hallgatók száma alapján (2006–2011)
The order of cities based on the number of admitted students (2006–2011)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Szeged (28 középiskola)	48	36	46	39	43	41
Kecskemét (17 középiskola)	12	15	13	8	13	23
Budapest (100 középiskola)	12	9	8	10	24	18
Békéscsaba (13 középiskola)	10	9	13	8	15	11
Hódmezővásárhely (7 középiskola)	4	9	7	9	7	10
Orosháza (3 középiskola)	3	6	9	6	6	8
Kiskunhalas (4 középiskola)	3	6	11	3	6	7
Szolnok (10 középiskola)	8	3	3	3	7	7
Makó (5 középiskola)	5	7	5	4	5	7
Kalocsa (4 középiskola)	5	6	8	6	4	2
<i>Összesen</i>	176	198	224	185	235	226

Békéscsaba, Budapest, Hódmezővásárhely, Kecskemét és Szeged városok adják a felvett hallgatók legalább 40%-át mind a hat időpontban. A felsoroltak közül Budapest és Kecskemét ugyan évről évre ingadozó képet mutat, de az érkező középiskolások száma a települések többségénél viszonylagos állandóságot mutat (3. ábra). Javuló tendencia figyelhető meg Baja és Szolnok esetében, míg Kalocsa és Szarvas jelentősége csökkenő. A korábbi, 2006–2008. évi értékelésünk (KOVÁCS F. et al. 2010) szerint még a legjobb 20 településhez tartozott a viszonylag közeli Kiskőrös (18.), illetve a nagy lélekszámú Miskolc (17.) és Pécs (20.) is, de helyükre az elmúlt három évben a jobban „teljesítő” Mezőtúr, Csongrád és Kiskunfélegyháza kerültek. Baja, Budapest, Debrecen, Kiskunfélegyháza, Székesfehérvár és Szolnok esetében sok a jelentkező, de nem első helyen. Felvettek és jelentkezők arányait tekintve Szegeden kívül sikeres városok Bonyhád, Cegléd, Kecskemét, Orosháza és Szeghalom. (Az átlagolásnál nem számoltunk a felnőttoktatáshoz kapcsolódó SZILTOP jellegű iskolákkal – pl. Budakalász Gimnázium –, amelyeknek csak a központjuk kötődik egy településhez, míg a tényleges oktatás az ország több kisebb-nagyobb településén is elérhető.)

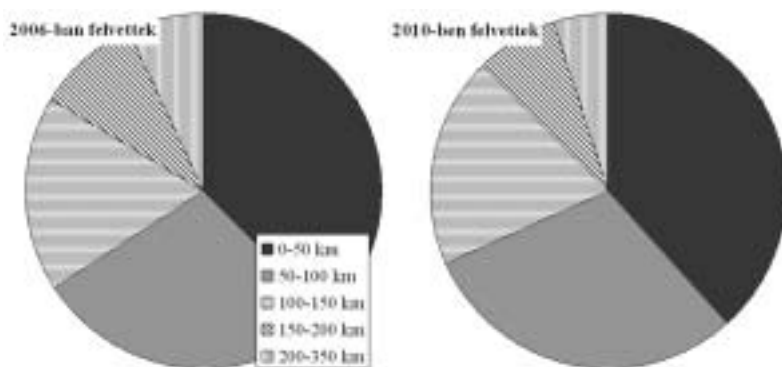
3. ábra A felvett %-os megoszlása 2006–2011 között a 20 legtöbb hallgatót biztosító középiskolai központ esetén

Figure 3 Percentage distribution of admitted students from the top 20 high school centres in terms of applications (2006–2011)

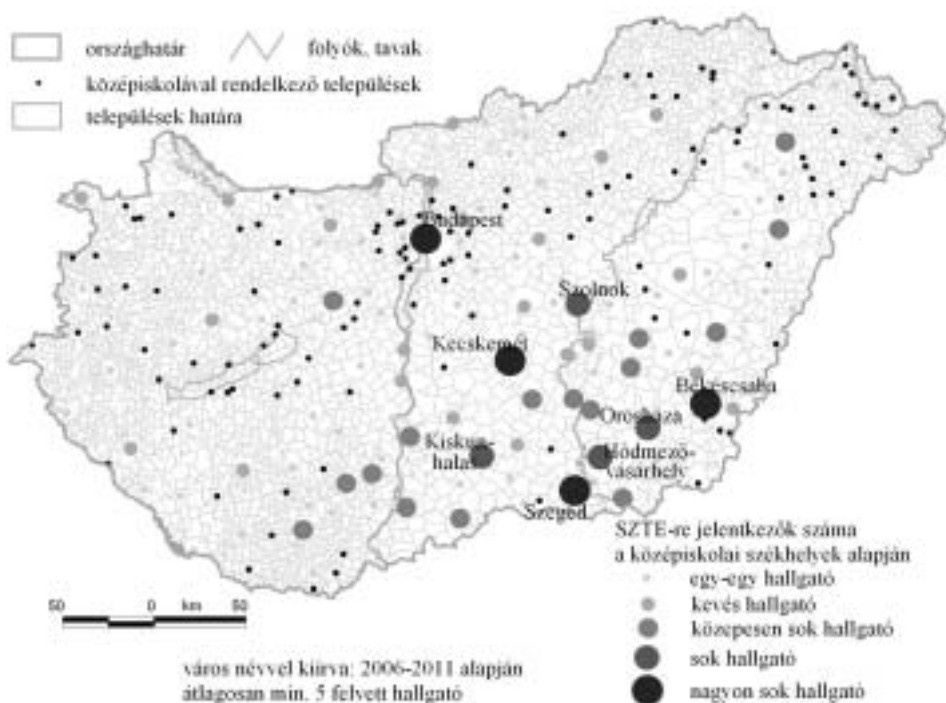
A 4. ábrán jól látható, hogy az érdeklődő, illetve felvett hallgatók középiskoláinak távolság alapú eloszlása állandónak tekinthető. A felvett hallgatók 65–70%-a az egyetem 100 km-es övezetében végezte el a középiskolát; a 150–200 km-es kategória részaránya pedig leginkább Budapestnek köszönhető, bár nélküle is 10% körüli részt képviselnek az ebben az övezetben lévő városok (Debrecen, Kaposvár, Székesfehérvár, Vác). Több egyéb helység jelenléte azért figyelemre méltó, mert nagyobb távolságuk ellenére sokan az SZTE-t választják, igaz, azt általában csak a második, harmadik helyen jelölik be (5. ábra).

A „sok hallgató” és a „nagyon sok hallgató” kategóriákon minimum 10 jelentkezőt értünk minden évben, akik leginkább Szeged 100 km-es sugarú köréből érkeznek. De évente 5–10 fő jelentkezik olyan távolabbi településekről is, mint Debrecen, Nyíregyháza, vagy Székesfehérvár.

A felvételizőket biztosító intézményeket tekintve 50 km-es övezeten belül van az iskolák 15%-a, 50–100 km-es övezetben 20%-a, 100–150 km-es övezetben 22%-a, 150–200 km-es övezetben 28%-a, illetve 200 km-nél távolabbi területeken a 15%-a.

4. ábra Középiskolai székhelyek megoszlása a Szegedtől mért távolság alapján 2006-ban és 2010-ben
Figure 4 The distribution of high school seats based on the distance from Szeged (2006 and 2010)

5. ábra Középiskolai székhelyek területi elhelyezkedése a jelentkezők (2006-2009 – körök),
illetve felvettek száma alapján (2006-2011 – városok névvel kiírva)
Figure 5 The location and categorisation of high school seats based on the number of applicants (2006-2009)
and the number of admitted students (2006-2011)

A földrajz és földtudomány szakok hallgatóit biztosító intézmények

A vizsgált években 490 különböző iskolából jelentkeztek a vizsgált szakokra diákok. A jelentkezők 2/3-a az iskolák 1/5-éből, míg a felvettek 2/3-a középiskolák 1/6-ából jön. Békéscsaba, Budapest, Kecskemét, Szeged és Székesfehérvár esetében a sok hallgató

több különböző intézményből érkezik, míg alapvetően egy-két intézménynek köszönhető Bonyhád, Hódmezővásárhely, Kiskunhalas, Makó, Orosháza és Szolnok jó helyezése.

A felvett hallgatókat tekintve a legkedvezőbb középiskolákból (23 intézmény) minimum 2 fő érkezik évente (2. táblázat). A Köznevelés című folyóirat a középszintű érettségi vizsgák átlagpontszáma, a nyelvvizsgaarány, valamint az OKTV-n elért eredmények alapján összeállít egy listát, ami egyfajta középiskolai rangsor (legjobbait a továbbiakban „top iskola” néven említjük). A lista statisztikai problémáival több fórumon is foglalkoznak, de mi itt csak egyfajta minőségi paraméterként használjuk. Évek óta külön kategóriában indulnak a gimnáziumok, a szakközépiskolák és a vegyes – vagyis mindkét iskolatípusú osztályt indító – középiskolák; a táblázatban szereplő top iskola mezőt eszerint kell értelmezni. Természetesen mind több ilyen intézményből érkező hallgatót szeretnénk. Az elmúlt 6 éves értékelésünkben előforduló, táblázaton kívüli egyéb top iskolák 0,7–1 fő/éves felvételi mutatószámmal rendelkeznek; ezeken a helyeken érdemes növelni az SZTE marketingtevékenységét, különös tekintettel a közeli (Kecskemét, Baja) gimnáziumokra.

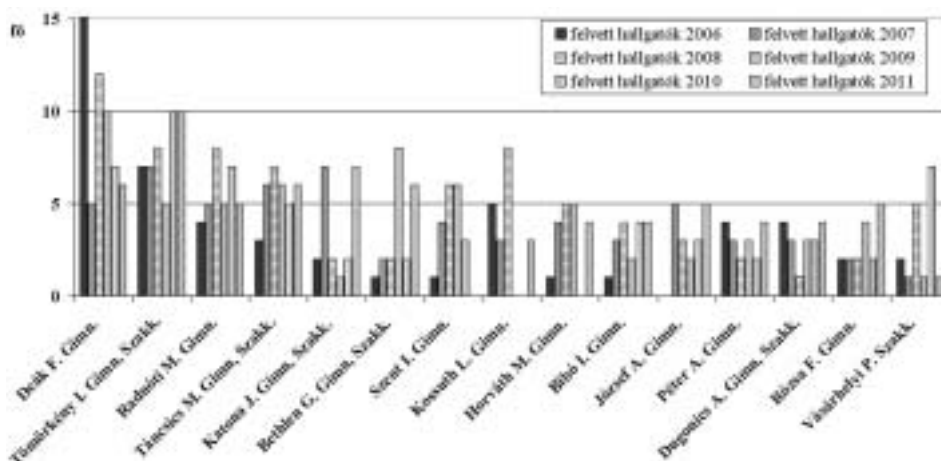
2. táblázat – Table 2

A felvett hallgatókat tekintve a legkedvezőbb értékeket mutató középiskolák (részlet)

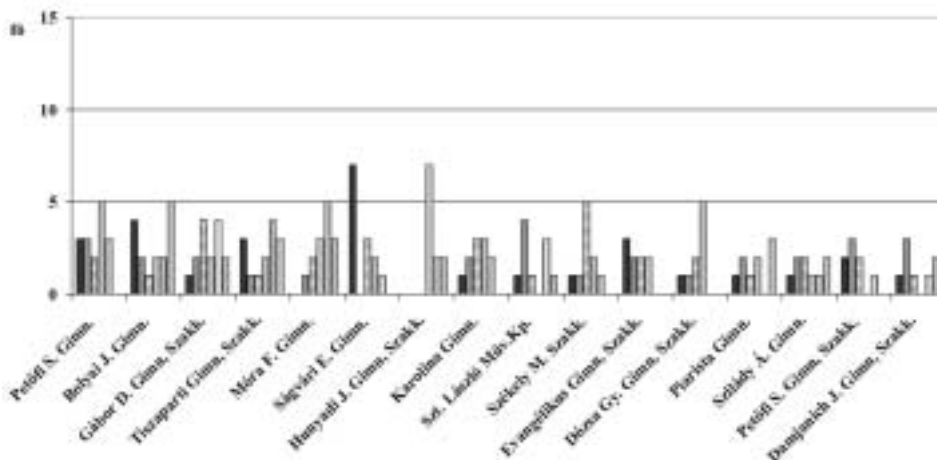
The top ten of high schools in terms of admitted students (particulars)

Város	Középiskola	Jelentkezők átlaga (2006–2009)	Felvettek átlaga (2006–2011)	Top iskola-e; ha igen, típusa
Szeged	Deák Ferenc Gimnázium	17,7	9,8	Nem
Szeged	Tömörkény István Gimnázium és Szakközépiskola	13,0	7,8	Igen – vegyes középiskola
Szeged	Radnóti Miklós Gimnázium	11,3	5,7	Igen – gimnázium
Orosháza	Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskola	10,7	5,5	Nem
Kecskemét	Katona József Gimnázium és Szakközépiskola	6,3	3,5	Nem
Hódmező- vásárhely	Bethlen Gábor Gimnázium és Szakközépiskola	6,7	3,5	Nem
Kalocsa	Szent István Gimnázium	6,7	3,3	Nem
Cegléd	Kossuth Lajos Gimnázium.	3,7	3,2	Nem
Szentes	Horváth Mihály Gimnázium	8,7	3,2	Nem
Kiskunhalas	Bibó István Gimnázium	4,7	3	Igen – gimnázium

A középiskolákból érkező hallgatói létszám viszonylag kis szórással bír (6a, 6b. ábra), de azért az elmúlt hat év alatt több intézmény esetében figyelhetők meg változások. A 2006–2011 évek során növekvő felvett hallgatói létszám jellemzi a szegedi Tömörkény István, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor, valamint a bácsalmási Hunyadi János Gimnázium és Szakközépiskolát, továbbá a békéscsabai Rózsa Ferenc Gimnáziumot, ugyanakkor csökkenő a szegedi Deák Ferenc és Ságvári Endre, valamint a ceglédi Kossuth Lajos Gimnáziumból, illetve a békéscsabai Evangélikus és a kiskőrösi Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskolából felvettek száma.

6a. ábra A felvételt nyert diákok száma 2006-2011 között a 30 legtöbb hallgatót adó középiskola esetén (1–15.)
 Figure 6a The number of admitted students from the top 30 high schools in terms of applications (1–15)

6b. ábra A felvételt nyert diákok száma 2006-2011 között a 30 legtöbb hallgatót adó középiskola esetén (16–30.)
 Figure 6b The number of admitted students from the top 30 high schools in terms of applications (16–30)

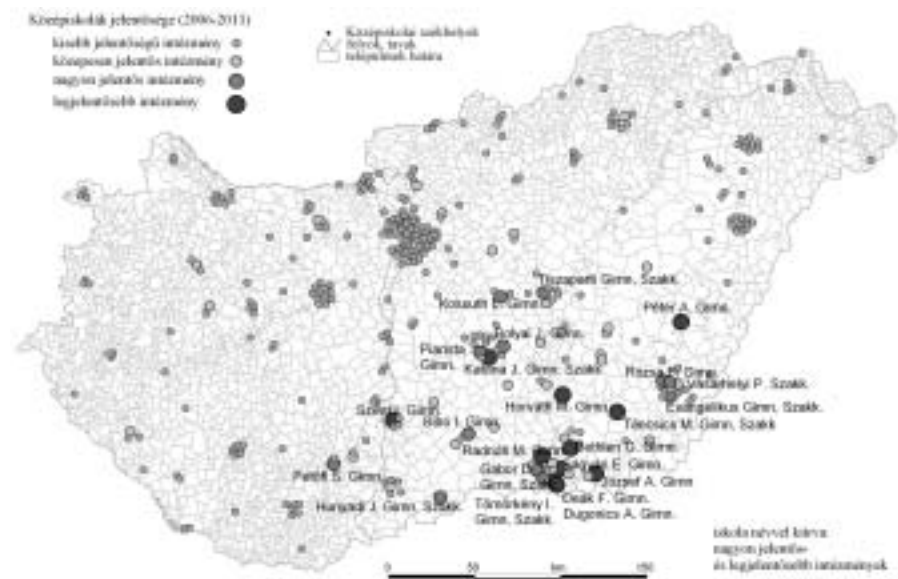
A vizsgálatot tekintve érdekesebb a felvételt nyert hallgatók középiskoláinak térbelisége, amely nagyjából megegyezik a jelentkezőkével (7. ábra). A Kalocsa–Cegléd–Szolnok–Szeghalom képzeletbeli határon belül van a szakok hallgatói bázisa. Szolnokra, Békéscsabára és Szegedre jellemzők olyan intézmények, ahol sok a jelentkező, de kevesebb a felvett hallgató. Átlagérték lévén a jelmagyarázat szerinti kisebb kategóriák jelentősége is nagy lehet, főleg ha azok az egyetemtől nagyobb távolságban találhatók. Az említett övezeten kívül Esztergom, Győr, Székesfehérvár, az Oroszlány–Tata–Tatabánya háromszög, Vác és természetesen Budapest is kiemelhető így 1–4 intézménye révén.

A jelentkezők, a felvettek és a távolság együttes ábrázolásának problémáját súlyozással oldottuk meg (8. ábra), a távolsággal arányosan ugyanis jelentősen nő az iskola fontossága. A potenciális jelentkezők megtalálását segítő döntéshozás előkészítésében fontosak a sok

7. ábra Középiskolák térbeli eloszlása a felvett hallgatók átlaga alapján (2006–2011)

Figure 7 The spatial distribution of high schools based on the average number of admitted students (2006–2011)

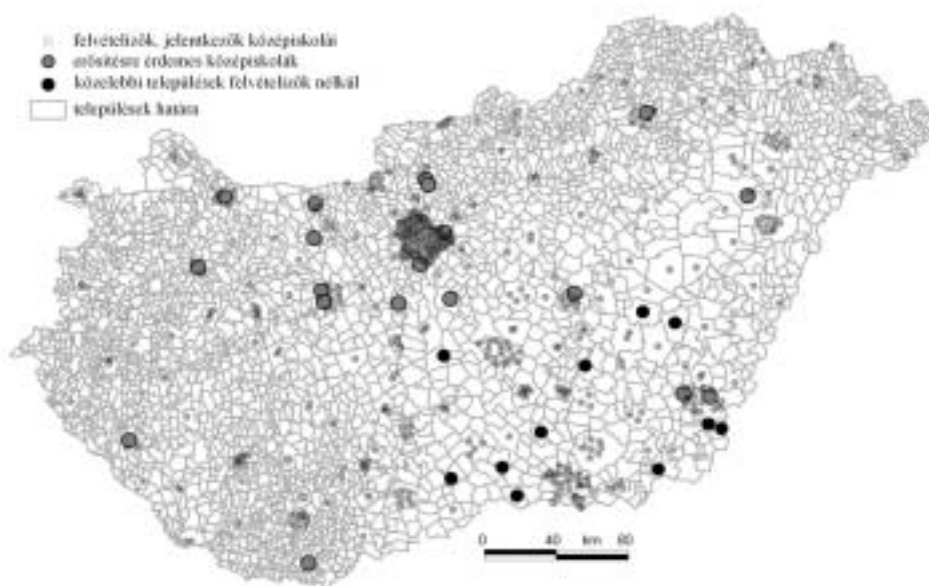

8. ábra Középiskolák jelentőségének értékelése súlyozás alapján

Figure 8 The significance of high schools based on their weighted results

érdeklődött adó középiskolák, ahol érdemes megtartani az egyetemünkről kialakult kedvező képet. Különös odafigyelést igényelnek az ábrán névvel megjelenő iskolák (2. táblázat, 8. ábra), mint a legfontosabb, utánpótlást biztosító helyek. Ha tovább szeretnénk biztosítani a hátteret, akkor jelenlétünket a „közepesen jelentős intézményekben” is erősíteni kell.

Természetesen ugyanilyen fontos azoknak a helyeknek az ismerete, ahol a közelségük és egyéb mutatóik – például valamiért jellemzően csökkenő a jelentkezők száma – alapján érdemes a továbbtanulási helyszínek közül az SZTE jelenlétét erősíteni (9. ábra). Több tájékoztatással, információkkal, reklámokkal talán több érdeklődő is ide, erre a szakra irányítható. Az iskolák részaránya potenciálisan javítható. Megfigyelhetők például Szegedhez közelebbi, de alacsonyabb súlyértékű, vagy éppen távolabbi, de magasabb értékű intézmények (elsősorban gimnáziumok és top iskolák). Távoláguk alapján kérdéses Ásotthalom (középiskola), Battonya (gimnázium), Dévaványa (gimnázium), Elek (középiskola), Jánoshalma (gimnázium, szakközépiskola), Kistelek (gimnázium), Kétegyháza (szakközépiskola), Kunszentmárton (gimnázium, szakközépiskola), Pusztamérges (gimnázium), Szabadszállás (középiskola) és Túrkeve (gimnázium, szakközépiskola) esetében a hallgatójelöltek nagymértékű, illetve teljes hiánya. Ettől függetlenül a minőségi egyetemi oktatást figyelembe véve a jövőben az elsősorban a gimnáziumokból, valamint a top kategóriájú iskolákból érkező diákok részarányát kell növelni.

9. ábra Középiskolák, ahol célszerű növelni az SZTE földrajz és földtudomány szak iránti érdeklődést
 Figure 9 High schools where the interest for geography and earth science courses at Szeged can potentially be increased

Összefoglalás, a vizsgálatok jövője

A jelenlegi felsőoktatási finanszírozási rendszerben valamennyi szak, szakirány esetében alapvetően fontos, hogy az intézmény minden évben megfelelő számú hallgatót vegyen fel. Tanulmányunkban azokra a kérdésekre kerestük a választ, hogy hányan érkeznek az SZTE földrajz, illetve földtudomány szakára, és hogy honnan érkeznek; utóbbira részletes, iskolai szintig menő válaszokat adtunk. Ilyen részletességű elemzés eddig nem készült magyarországi műhelyről. A vizsgálat azon túl, hogy megmutatta, honnan érkezik a legtöbb hallgató, vagyis hol kell fenntartani a számunkra kedvező állapotot, rámutatott arra is, hol kellene, illetve lehetne fejleszteni a felvételi bázist (akár a magasabb tudásszintű

hallgatókra összpontosítva). Valamennyi egyetem rendelkezik a felvételizők térbeliségére vonatkozó adatbázissal, amely térinformatikai módszerekkel feldolgozható. A folyamatot teljessé teheti, ha arra is kitérünk, miért választják a szegedi egyetemet; például hogy a minőség vonzó-e, esetleg a földrajztanár személye befolyásoló-e? Fontosak a „jövőre” vonatkozó ismeretek, vagyis a végzett hallgatók elhelyezkedését, szakmában maradását vizsgáló elemzések is, amire történtek már kísérletek (MEZŐSI G. et al. 2001, SIPOS GY. et al. 2010). Ez a későbbiekben a szakok támogatási rendszerébe is beépülhet, ami különösen aktuális annak ismeretében, hogy 2013-tól várhatóan új finanszírozási rendszert vezetnek be (aminek részletei még nem ismertek).

KOVÁCS FERENC

SZTE Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged
kovacs.f@geo.u-szeged.hu

SIPOS GYÖRGY

SZTE Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged
gysipos@geo.u-szeged.hu

MEZŐSI GÁBOR

SZTE Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged
mezosi@geo.u-szeged.hu

MUCSI LÁSZLÓ

SZTE Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged
mucsi@geo.u-szeged.hu

IRODALOM

- BÓKAY A. – MEZŐSI G. – KOTSCHY B. 2010: Összehasonlító elemzés a felsőoktatási alágazat keretében folyó képzések képesítési és kimeneti követelményeiről az OKKR kidolgozása szempontjából – bölcsészettudomány, természettudomány, tanárképzés. – TAMOP-4.1.3-08/1-2008-0004, Budapest. 31 p. <http://tamop413.ofi.hu/okkr-orszagos-kepzesi-keretrendszer/2-szintek-tanulmanyok>
- FARSANG A. 2011: Földrajztanítás korszerűen. – GEO Litera, Szeged. 196 p.
- KOVÁCS F. – SIPOS GY. – MUCSI L. – MEZŐSI G. 2010: Honnan jönnek? Felvételizők térbeli elemzése a Szegedi Tudományegyetemen. – In: LÓKI J. – DEMETER G. (szerk.): Az elmélet és gyakorlat találkozása a térinformatikában. Térinformatikai Konferencia és Szakkiállítás, Debrecen. pp. 381–387.
- Középiskolák eredményességi mutatói (2010). – Köznevelés 66. pp. 11–13.
- MEZŐSI G. 2004: Új alapképzési szak földrajzból. – Iskolakultúra 14. 11. pp. 84–89.
- MEZŐSI G. – MUCSI L. – GARAMHEGYI Á. 2001: Education and market of geographers in Hungary. – Journal of Geography in Higher Education 25. 1. pp. 11–21.
- MUCSI L. 2006. A geoinformatika tudomány és a földrajz kapcsolata. – In: KISS A. – MEZŐSI G. – SÜMEGHY Z. (szerk.): Táj, környezet és társadalom. SZTE ÉTT–SZTE TFGT, Szeged. pp. 519–527.
- SIPOS GY. – MEZŐSI G. – KOVÁCS F. – NYÁRI D. – KISS M. 2010: Szegeden végzett geográfus és földrajz szakos hallgatók a munkaerő-piacon, jelenlegi és múltbéli tendenciák. – In: Geográfia 2010. V. Magyar Földrajzi Konferencia, Pécs (megjelenés alatt)
2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról.

Internetes adatforrások:

<http://www.felvi.hu>

<https://teir.vati.hu>